

พันธมิตรปกป้องแม่น้ำโขง (Save the Mekong) เรียกร้องให้ทำการประเมินผลกระทบข้ามพรมแดนใหม่ และให้ชะลอโครงการเขื่อนปากลายไว้ก่อน (แปลจากภาษาอังกฤษ)

ในโอกาสที่คณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC) จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภูมิภาค กรณีโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากลาย พันมิตรปกป้องแม่น้ำโขงซึ่งเป็นพันธมิตรองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน และพลเมืองผู้ใส่ใจในภูมิภาคแม่น้ำโขง เรียกร้องให้จัดทำทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมข้ามพรมแดน (Transboundary Environmental and Social Impact Assessment - TBESIA) และการประเมินผลกระทบเชิงสะสม (Cumulative Impact Assessment - CIA) สำหรับโครงการเขื่อนปากลายใหม่ เนื่องจากการประเมินที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พบว่าด้อยคุณภาพ เขื่อนปากลาย เป็นโครงการเขื่อนที่สี่ที่จะก่อสร้างในตอนกลางของแม่น้ำโขงสายประธานในสปป.ลาว และได้เริ่มกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้าของคณะกรรมการแม่น้ำโขงแล้ว

จุดประสงค์ที่ระบุไว้ของการประเมินผล TBESIA/CIA ของเขื่อนปากลาย ได้แก่ “การช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้รับข้อมูลในเวลาอันเหมาะสม เกี่ยวกับผลลัพธ์ข้ามพรมแดนที่อาจเกิดขึ้น และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม เชิงสะสม”¹ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อบกพร่องร้ายแรงที่เป็นอยู่ การประเมินผลโครงการเขื่อนปากลาย จึงไม่ได้ให้ข้อมูลพื้นฐานที่พึงพาได้ และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผลกระทบข้ามพรมแดนและผลกระทบเชิงสะสมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการนี้ จึงควรยุติกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้า PNPCA จนกว่าจะมีการประเมินผลครั้งใหม่ตามมาตรฐานที่เหมาะสม เพื่อประกันการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของโครงการนี้อย่างจริงจังและอยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่สมบูรณ์พร้อม

หลายหัวข้อในรายงานการประเมินผล TBESIA/CIA ของเขื่อนปากลาย เป็นการคัดลอกข้อมูลมาจากรายงานการประเมินผล TBESIA/CIA ของเขื่อนปากบางตั้งแต่ปี 2558 ส่งผลให้รายงานการประเมินผลเขื่อนปากลายมีข้อบกพร่องและมีข้อมูลที่ไม่ทันสมัย โดยข้อมูลและแหล่งอ้างอิงส่วนใหญ่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนปี 2554 การประเมินผล TBESIA/CIA ของเขื่อนปากบางได้ถูกวิจารณ์ว่า มีความบกพร่องด้านข้อมูลและการวิเคราะห์² ส่งผลให้เกิดการตั้งคำถามต่อความสมบูรณ์ของข้อมูล ที่จะใช้เป็นพื้นฐานของกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้า

การประเมินผลโครงการเขื่อนปากลายไม่ได้อ้างอิงจากผลการศึกษาที่มีอยู่ รวมทั้งการศึกษาของคณะกรรมการแม่น้ำโขงเอง ทั้งยังอ้างอิงผิด ๆ ว่าไม่เคยมีการประเมินผลด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment - SEA) ในแม่น้ำโขงสายประธานของคณะกรรมการแม่น้ำโขง

¹ รายงานการประเมินผล TBESIA/CIA ของเขื่อนปากลาย www.mrcmekong.org/topics/pnpca-prior-consultation/pak-lay-hydropower-project/

² www.internationalrivers.org/resources/independent-expert-review-of-the-pak-beng-dam-eia-16488

เมื่อปี 2553³ ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม⁴ ก็มีข้อบกพร่องและไม่ทันสมัย⁵ รายงานการประเมินผลเขื่อนปากลาย ไม่ได้อ้างอิงผลการศึกษาคณะมนตรีภายใต้คณะกรรมการแม่น้ำโขง ซึ่งได้ศึกษาเป็นเวลากว่าหกปี และใช้งบประมาณ 4.7 ล้านดอลลาร์ เพื่อรวบรวมหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ โดยอาศัยข้อมูลจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจเนื่องจากการพัฒนาในแม่น้ำโขง ผลการศึกษาดังกล่าวมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสนับสนุนการวางแผนของประเทศสมาชิก และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำมาตรการเพื่อป้องกัน บรรเทาผลกระทบหรือชดเชยเยียวยา สำหรับโครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

อย่างน้อย 90% ของข้อมูลในหัวข้อ ข้อมูลพื้นฐานเชิงสังคม (Social Baseline Conditions) ในรายงาน TBSEIA/CIA ของเขื่อนปากลาย⁶ เป็นการคัดลอกมาจากรายงานการประเมินผลเขื่อนปากบาง⁷ รวมทั้งการคัดลอกภาพถ่าย ตารางและเนื้อหา ควรสังเกตด้วยว่า รายงานทบทวนเชิงเทคนิคของเขื่อนปากบางของคณะกรรมการแม่น้ำโขง “เสนอแนะอย่างจริงจังให้มีการปรับปรุงข้อมูลด้านสังคม-เศรษฐกิจให้เป็นปัจจุบัน”⁸ เมื่อคำนึงถึงข้อบกพร่องร้ายแรงในแง่ข้อมูลและการประเมินผลเชิงสังคม-เศรษฐกิจของรายงาน TBSEIA/CIA ของเขื่อนปากบาง ย่อมไม่อาจถือได้ว่ารายงาน TBSEIA/CIA ของเขื่อนปากลาย มีความน่าเชื่อถือในแง่ข้อมูลพื้นฐานเชิงสังคมในลุ่มน้ำโขงตอนล่าง

ในหัวข้อ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการบรรเทาผลกระทบ มีข้อสังเกตว่าหลังมีการใช้มาตรการบรรเทาผลกระทบ บรรดาผลกระทบต่าง ๆ จากเขื่อนปากลาย จะกลายเป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญ หรือส่งผลในเชิงบวก⁹ แต่ในหัวข้อนี้กลับไม่มีหลักฐานมาสนับสนุน แต่เป็นการคัดลอกมาจากรายงานประเมินผลเขื่อนปากบางเท่านั้น รายงานทบทวนเชิงเทคนิคเขื่อนปากบางของคณะกรรมการแม่น้ำโขงได้ระบุว่า การขาดหลักฐานสนับสนุนเป็นข้อกังวลหลัก และเสนอแนะให้ผู้จัดทำโครงการ “จัดหาหลักฐานที่หนักแน่นมากกว่านี้

³ น. 38

⁴ หัวข้อ 1.7.1 (น.27-28) และหัวข้อ 1.7.3, น.31-35

⁵ มีการกล่าวถึงตัวอย่างของกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติน้ำและทรัพยากรน้ำ (2560) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (2555) นโยบายว่าด้วยการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำที่ยั่งยืน (PSHD) (2558) และแนวปฏิบัติตามนโยบาย PSMD (2559)

⁶ หัวข้อ 3.8

⁷

www.mrcmekong.org/assets/Consultations/PakBengBengHydropowerProject/19.Transboundary+Environmental+and+Social+Impact+AssessmentCumulative+Impact+Assesment.pdf

⁸ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC) (2560, น.78) Technical Review Report: Prior Consultation for the Proposed Pak Beng Hydropower Project (รายงานทบทวนเชิงเทคนิค: การปรึกษาหารือล่วงหน้าโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากบาง)

www.mrcmekong.org/topics/pnpca-prior-consultation/pak-beng-hydropower-project/

⁹ ภาคผนวก B, น.293-297

เพื่อพิสูจน์ความมีประสิทธิภาพของมาตรการบรรเทาผลกระทบที่เสนอ หรือให้ยอมรับว่าอาจมีความเสี่ยง และให้ปรับข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการประเมิน”¹⁰

เป็นที่ชัดเจนว่าที่ผ่านมายังไม่มีการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของประชาชน ในช่วงเตรียมพร้อมเพื่อทำการประเมินผลเชิงนโยบาย ยกตัวอย่างเช่น ข้อมูลในหัวข้อ การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Involvement) เป็นการคัดลอกข้อมูลเกือบทั้งหมดมาจากรายงานของเอกชนบาง โดยมีการแก้ไขข้อมูลเฉพาะชื่อของเอกชนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผู้จัดทำรายงานกลับล้มเปลี่ยนชื่อของบริษัท เป็นเหตุให้ในรายงานของเอกชนบางได้ระบุชื่อบริษัทต่างๆ ทั้ง ๆ ที่บริษัทดังกล่าวเป็นผู้จัดทำโครงการเอกชนบาง¹¹

ในเวทีเศรษฐกิจโลกของอาเซียน (ASEAN World Economic Forum) ที่เวียดนามเมื่อเร็ว ๆ นี้ นายทองลุน สีสุลิด นายกรัฐมนตรีของประเทศลาว กล่าวว่า “จากนี้ไปจะกำหนดให้การก่อสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในลาว ต้องผ่านการศึกษาค่าที่เหมาะสม” และ “สอดคล้องกับเงื่อนไขของการศึกษาและการวิจัยที่มีคุณภาพที่สุด การออกแบบโครงการก็ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนอย่างหนักแน่น”¹²

เป็นที่ชัดเจนว่า การประเมินผล TBESIA/CIA ของเอกชนบางไม่อาจถือว่ามีคุณภาพดีสุด ไม่ได้มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน ทั้งไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำประเมินผล TBESIA/CIA ของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเอกชนบางใหม่ โดยการประเมินผล TBESIA ใหม่จะต้องอยู่บนพื้นฐานการศึกษาค่าที่ดี ต้องเกิดจากการปรึกษาหารืออย่างจริงจังกับชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบ รวมทั้งชุมชนในประเทศเพื่อนบ้าน และต้องดำเนินการอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและพึ่งพาได้ จึงควรมีการชะลอโครงการเอกชนบางไว้ก่อน จนกว่าการประเมินผล TBESIA/CIA ครั้งใหม่จะแล้วเสร็จ คณะกรรมการแม่น้ำโขงยังคงควรยุติกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้าของโครงการเอกชนบางเอาไว้ และกำหนดให้มีการประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ อันจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการปรึกษาหารือที่อยู่บนพื้นฐานข้อมูลและมีความหมายอย่างแท้จริง

พันธมิตรปกป้องแม่น้ำโขง

20 กันยายน 2561

¹⁰ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC) (2560, น.78) รายงานทบทวนเชิงเทคนิค: การปรึกษาหารือล่วงหน้าโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเอกชนบาง

¹¹ โปรดดู น. 270 และ น.274

¹² www.vientianetimes.org.la/FreeContent/FreeContent_Development_of_215.php